

یادداشت: دکتر محمد حسن قدیری ایپانه

**رتبه ایران
از نظر فساد
به هیچ وجه
مطلوب نیست**

روزنامه فرهنگی اجتماعی سیاسی

محمدباقر قالیباف رئیس مجلس شورای
اسلامی در نشست علنی قوه مقننه در
نخستین نطق صحن علنی پارلمان، گفت:

**مجلس یازدهم اهل سازش
بی حاصل نیست**

۲

روزنامه سراسری صبح ایران / سال نهم / شماره ۳۷۷ / دوشنبه ۱۲ خرداد ۱۳۹۹ / ۱۰ شوال ۱۴۴۱ / صفحه / قیمت ۲۰۰۰ تومان

ساخت

بریتی از سسی تا سیاست

گزارش تحقیقی سراج از اوج گرفتن تبلیغ های
تصنعی سلبریتی ها با دستمزد های بالا از ماست
گرفته تا کشک بادمجان، شامپو، صابون، بستنی
و پودر ماشین لباس شویی، جاق گاز،
فرش، ماکرونی، نوشابه، آبمیوه، خمیر
دندان، دمنوش، کرم، آمپول و جای ... تا
سیاست.

یادداشت:

زمینه های فساد را

**دکتر محمد حسن
قدیری ایپانه دکترای
مدیریت استراتژیک
نوشته:**

عدم انجام وظایف به موقع، خود یک فساد است زیرا برخی در مقابل حقوقی که قانون مشخص کرده است به اندازه ساعات مفید اداری که آن را هم قانون مشخص کرده است کار نمی کنند. این کار نکردن ها موجبات ضعف دستگاه ها از جمله در دستگاه های نظارتی، زمینه را برای مفسدين فراهم می آورد. یکی از بندهای ابلاغی توسط مقام معظم رهبری برای تحقق مقاومت اقتصادی «شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت ها و زمینه های فساد را در حوزه های پولی، تجاری، ارزی و ...» است.

یکی از دلایل وجود فساد در ایران مطلوبیت ریشه هایی است که زمینه بروز این مفاسد را فراهم می آورد تا این وضعیت اصلاح نشود فساد و رانت و قاچاق ریشه کن نخواهد شد. ذیلا این مبحث مورد توجه قرار می گیرد:

الف- پارانۀ ای بودن قیمت سوخت ارزانی قیمت سوخت ریشه بسیاری از مفاسد بزرگ است. نفت سفید در کشور بشکه ای دو دلار، گازوئیل بشکه ای ۵ دلار و بنزین بسیار ارزانتر از نفت خام عرضه می گردد، این مفاسد عبارتند از: ۱- قاچاق سوخت به خارج که در حال حاضر سودی چند برابر سود قاچاق مواد مخدر دارد. ۲- فساد در دستگاه هایی که مسئول مقابله با قاچاق سوخت هستند. ۳ اسراف در مصرف سوخت و اتلاف سرمایه ها و دریغ آن از هزینه کردن در امور اساسی ۴- عدم استفاده از انرژی های تجدیدپذیر بویژه انرژی خورشیدی چون گرانتر از قیمت نفت سفید بشکه ای دو دلار تمام می شود. ۵- زیان از بابت ترانزیت کالاهای خارجی از ایران زیرا پارانۀ پنهان سوخت مصرفی آنها بیش از عوارض عبور است ۶- عدم تشخیص درست مزیت های اقتصادی طرح های عمرانی زیرا در انجام محاسبات قیمت های پارانۀ ای را لحاظ می کنند و نه ارزش واقعی آن را، در نتیجه پروژه های زیان ده، سود ده جلوه می کنند.

۷- آلودگی محیط زیست و آثار مخرب آن برای محیط زیست و سلامت افراد و نیز تعطیلات احتمالی به دلیل آلودگی هوا. راه حل: حذف کامل پارانۀ سوخت و عرضه آن به قیمت تمام شده و حتی المقدور با سودی معقول تا صنایع مربوط به آن توسعه یابند. مطلوبیت زمینه فساد: افکار عمومی ارزان بودن بنزین و سایر مواد سوختی را به اشتباه به نفع خویش ارزیابی می کنند و از تثبیت قیمت آن و یا حتی ارزانتر شدن خوشحال می شوند و نتیجه آن وضعیت زیان های گسترده ای است که کشور در اسراف و قاچاق و نیز عدم النفع در سرمایه گذاری صحیح این سرمایه ها می بیند. ب- چند ترخی بودن ارز رانت کلان به کسانی و یا اموری که از ارزیابی با نرخ های ترجیحی استفاده می کنند، اگر بر فرض تفاوت نرخ ارز ترجیحی با بازار آزاد هر دلار هزار تومان باشد بابت هر هزار دلار یک میلیون تومان رانت و یا سود بادآورده ایجاد می شود. یا به عبارتی اگر کسی بتواند یک میلیون د لار ارز ترجیحی بگیرد یک میلیارد تومان سود بادآورده بدست خواهد آورد. همین موضوع باعث می شود در عرضه و تقاضای ارزهای ترجیحی فسادهایی نیز در دستگاه های مسئول رخ دهد. راه حل: تک ترخی و شناور شدن قیمت ارز مطلوبیت زمینه فساد: شناور شدن قیمت ارز هم صدای رانت خواران را در آورده و هم مردم بر این تصورند که با ارز ترجیحی بویژه در مورد کالاهای اساسی از آن بهره می برند، مردم متأسفانه از فواید استفاده از این ذخایر در جای مطلوبتر بی اطلاعند و افزایش قیمت ارز را موجب گرانی همه کالاها دانسته و با آن مخالفت می کنند-ج- پارانۀ ای بودن هر کالا و یا خدمتی هر کالا یا خدمتی که نرخ آزاد آن با نرخ عرضه دولتی فرق بکند موجب رانت و سوء استفاده و دزدی می شود. اصرار بر ارزانی کالاها از طریق اختصاص پارانۀ ها زمینه سوء استفاده و فساد را برای کسانی که بتوانند این خدمات یا کالاها را از مسیر توزیع با قیمت پارانۀ ای خارج کنند فراهم می آورد- محدودیت در افزایش قیمت به اندازه قیمت تمام شده و سود معقول برای تولید کنندگان نیز موجب زیان آوری تولید و خروج سرمایه ها از این بخش و ورود این پول ها به عرصه های دلالتی می گردد.

راه حل: پرهیز از پارانۀ ای بودن قیمت فروش و یا عرضه هر کالا و خدمت. مطلوبیت زمینه فساد: مردم خواستار ارزانی قیمت کالاها بوده و این خواسته، دولت ها را مجبور می نماید تا با پرداخت پارانۀ های سنگین از بیت المال در صدد ارزانی عرضه آن کالا برآیند و در نتیجه قیمت عرضه دولتی با قیمت آزاد تفاوت پیدا کرده موجب بروز زمینه فساد فراهم میشود-دولتی بودن تولیدات- مدیران دولتی نه از افزایش سود شرکت های دولتی سود می برند و نه از زیان آن ضرر می کنند- معمولاً مدیران دولتی به دنبال افزایش تعداد افراد شاغل در زیر مجموعه خود و جذب نیروی بیشتر بوده بویژه که در این صورت می توانند نسبت به استخدام و بکارگیری بستگان و دوستان و هم ولایتی های خود اقدام کرده و عملاً هزینه ها را بالا می برند، حال آنکه بخش خصوصی حتی به نزدیک ترین بستگان خویش نیز حقوق مفتی نمی دهد و در صدد انجام امور با کمترین نیروی انسانی ممکن و کمترین هزینه ها شده و امکان رقابت در بازار جهانی فراهم می گردد. راه حل: خصوصی سازی به طور سالم و بدون رانت و فساد، مطلوبیت زمینه فساد: ۱- کارکنان کارخانجات و شرکت های دولتی مایلند کارمند دولتی باقی بمانند تا از بدست بخش خصوصی مجبور به کار نشوند و در صورت عدم کارایی اخراج نگردند. لذا آنها عملاً با خصوصی سازی مخالفت می کنند. مدیران دولتی نیز برای حفظ موقعیت خویش از دولتی بودن طرفداری می کنند. ۲- مردم مناطق مختلف به شدت متقاضی استخدام در دستگاه هایی هستند که مسئولان آن از همان مکناطیق هستند و در صورت اقدام مسئول به استخدام هم ولایتی ها آن مسئول به محبوبیت دست می یابد هر چند با استخدام هم ولایتی ها افراد شایسته را جذب نمایند. هـ - وام های بانکی با سودی کمتر از میزان تورم- پارانۀ هر نوع وام با سودی کمتر از نرخ تورم موجب می شود دسترسی به این نوع وام ها سودهای زیادی را نصیب وام گیرنده کند و لذا هم فساد در تقاضای وام رخ می دهد و کارکنان دستگاه های وام دهند را به فساد و رشوه خواری سوق می دهد. اگر فرض کنیم سودی که بانک اخذ می کند ۲۰ درصد باشد و تورم ۴۰ درصد، بانک باقی می ماند و ضرورت

کاهش می یابد. ب- در نتیجه اگر کسی مثلاً یک میلیارد تومان وام بگیرد و وجه آن را در بانک هایی با سود ۳۰ درصد سپرده گذاری کند به سودی ده درصدی یعنی سود سالانه ۱۰۰ میلیون تومانی بدون هیچ کاری دست خواهد یافت. هر چه میزان این وام یا فاصله بین سود وام دریافتی با سود سپرده گذاری بیشتر باشد این رانت بیشتر می شود- مثلاً کسی که ۱۲۰ میلیارد تومان وام بانکی با سود ۲۰ درصد دریافت دارد و آن را در بانکی با سود ۳۰ درصد سپرده گذاری نماید، ماهانه به سودی یک میلیارد تومانی دست پیدا خواهد کرد- بی جهت نیست که وام گیرندگان وام های کلان حاضر می شوند که رشوه های میلیاردی به کارکنان بانک ها پرداخت کنند تا به این نوع وام ها دسترسی پیدا کنند، راه حل: پرهیز از ارائه وام های رانتی با سودی کمتر از تورم با رعایت ضوابط اسلامیتولوبیت زمینه فساد: کسانی که از این نوع وام ها استفاده می کنند از وام ارزان قیمت خوشحال می شوند بدون اینکه متوجه باشند که این ارزانی از جیب همه مردم و به نفع آنها هزینه می گردد- سد سپرده گذاری کمتر از میزان تورم به سپرده گذاران برای بانک ها رانت زیادی را ایجاد می نماید. همین امر موجب گسترش سریع بانک ها و شعبات آنها شده است. آنها با پرداخت وام به متقاضیان به قیمتی بالاتر از تورم و پرداخت سودی کمتر از تورم به سپرده گذاران سود مضاعفی را نصیب خود می کنند، راه حل: سود سپرده گذاری در تورم موجب می کنند مردم را به سپرده گذاری تشویق کنند و حتی جویازی قرار می دهند تا مردم را به امید روی آوری شانس به آنها به سپرده گذاری جلب نمایند- ک- کمک های کالایی دولت به افراد- ارائه کمک هایی کالایی به افراد فقیر یا محتاج یا به عبارتی ارائه سبد کالا، زمینه فساد را در انتخاب نوع کالاها، قیمت تهیه آن و ... فراهم و زمینه تبانی بین تصمیم گیرندگان در مورد سبد و بخش خصوصی و یا بازرگانی تامین کننده کالاها فراهم می آورد، راه حل: دولت باید حتی المقدور از ارائه سبد کالا بپرهیزد لیکن در صورتی که ضرورت

ایجاب نماید که اقلام خوراکی به افراد فقیر داده شود بهتر است وجه نقد داده شود و یا استفاده از کارت های کامپیوتری ترتیبی اتخاذ شود که فقط بتوانند به انتخاب خود کالاهای موردنیاز خویش را خریداری نمایند. مطلوبیت زمینه فساد: مردم متأسفانه به دریافت کمک عادت کرده و دریافت وجه نقد یا سیدهای کالا را نشانه دلسوزی مسئولان ارزیابی می کنند و لذا بر محبوبیت افرادی که چنین کنند افزوده می شود- واگذاری پروژه های عمرانی خارج از مناقصه برگزار می شود و هدف ارزانتر تمام شدن هزینه اجرای طرح های عمرانی است، چنانچه این مناقصه انجام نشود و خارج از روال واگذار گردد زمینه فساد و تبانی فراهم می گردد. چنین تبانی ای در مورد فساد ۳ هزار میلیارد تومانی و نیز فسادهای بزرگتر و کوچکتر به کرات رخ داده است، راه حل: رعایت تمام تشریفات قانونی در برگزاری مناقصه ها مطلوبیت زمینه فساد: گاهی به پنهان سرعت در اجرای طرح ها مردم و نمایندگان مردم و نیز شرکت های طرف قرار داد خواستار واگذاری پروژه خارج از مناقصه می شوند که امکان فساد و واگذاری پروژه های اجرائی بالاتر از قیمت واقعی و رقابتی را فراهم می آورند- فروش اموال دولتی خارج از مزایده- برگزار نکردن مزایده و یا اختلال در رانت واقعی و رقابتی را رسانای صحیح در مورد آن، یا فساد در ارزیابی قیمت کارشناسی آن از عوامل بروز فساد می باشد- این فساد در شرایط واگذاری کارخانجات دولتی به شدت به زیان دولت و به نفع بخش خصوصی فاسد است، راه حل: استفاده از بورس برای فساد دولتی و به نفع بخش خصوصی در بورس مطلوبیت زمینه فساد: بخش خصوصی به جای ایجاد پروژه های جدید به دنبال دسترسی به این کارخانجات و شرکت ها از طریق ایجاد فساد و خرید به قیمت پایین تر از قیمت واقعی می باشند. ی - عدم شفافیت اطلاعات اداری- عدم شفافیت اطلاعات و روند اداری و عدم اطلاع ارباب رجوع از مقررات و قوانین و مراحل انجام آن زمینه را برای بروز فساد اداری و رشوه خواری فراهم می آورد، راه حل: شفاف سازی اطلاعات و روند انجام امور اداری و فراهم آوردن زمینه دسترسی مردم و ارباب رجوع به اطلاعات اداری و پرهیز از طبقه بندی محرمانه برای موارد غیر امنیتی، مطلوبیت زمینه فساد: امکان سوء استفاده کارکنان دولتی از بی اطلاعی مردم و کسب درآمد از رشوه موجبات طبقه بندی بی جهت اطلاعات اداری و ایجاد دسترسی ارباب رجوع به اطلاعات اداری و روند امور می شود. ک- کم کاری